

Paulo remimombe'ukwe Galácia yvy pygwa pegwarã epístola de Paulo aos gálatas

*Paulo omondo Galácia yvy pygwa-pe onhe'ẽ.
Kwatia-rehe omondo*

¹⁻² Hesu reroviaha Galácia yvy-py oiko va'e on-homboaty aty ha-rupi. Xe Paulo amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Xe katu Hesu Cristo remimondo va'e. Ndaikói va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo teko rei nhe'ẽ-py. Ndoikói xe moingo va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo. Hesu Cristo ae xe moingo va'ekwe gwemimondorã. Xe moingo va'ekwe Nhandejáry ave Nhande ru gwemimondorã. Gwa'ýry Hesu Cristo omano rire, túvy omoingove jevy va'ekwe íxupe. Ha ko'ánga xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, entéro xe ndive oiko va'e gwive omondo-ta peẽ-my omandu'aha. ³ Tapende rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei-vy. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy ave.

⁴ Ha Hesu Cristo onheme'ẽ va'ekwe ijukaharã-pe. Ojejuka uka rei va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nhane resende hagwã, ndajaikovéi-ma hagwã äygwa hekoha vai va'e reko-rupi. Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbota-rupi ojapo upéa. ⁵ Upéa-gwi hembiapo porã-gwi, tonhemombá'egwasu meme ete katu Nhandejáry opa e'ỹ reheve. Aipota upéa. Amém.

Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteĩxa

(Mt 7.15; Rm 16.17; 2 Co 11.2-4; Ef 5.6; Cl 2.8; 1 Ts 2.4; 2 Pe 2.1-3; 1 Jo 4.1)

⁶ Pene renói va'ekwe Nhandejáry pemoirũ hagwã íxupe, Cristo pende rexakwaa rei hagwã. Ha ko'ánga katu oĩ he'i va'e pende-rehe: “Sapy'a ojerovia-ma Nhandejáry-rehe. Ha ko'ánga katu pya'e oheja jevy-tama Nhandejáry-pe. Ojehesa rerova-tama outro kwéry-rehe, Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ambue va'e-rehe” he'i pende-rehe.

Upéa ahendu ramo, xe mondýi voi.

⁷ Upe va'e peẽ-my omombe'u ambue va'e: “Cristo rehegwa nhe'ẽ porã voi ore remimombe'u” he'i mo'ã omombe'u-vy. Ha ndaha'etí inhe'ẽ tee omombe'u va'e peẽ-my. Omombe'u joavy avy peẽ-my pene akã ombotarova rei-vy. Inhe'ẽ porã tee va'e ohekoviarõse mo'ã peẽ-my. ⁸ Ha pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteĩxa. Oromombe'u va'ekwe peẽ-my Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ha ko'ánga katu: “Ijapu ra'e ore remimombe'ukwe” oro'e jevy ramo peẽ-my, ivai arã. Oromombe'u ambue ramo peẽ-my, tore mondo katu ojéhegwi Nhandejáry ore mbohasa asy hagwã-py. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ave omombe'u ambue ramo peẽ-my, ivai arã. Omombe'u ambue ramo peẽ-my, tomondo katu íxupe ojéhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ⁹ Oro'e hagwe-rami, ko'ánga ha'e jevy-ta peẽ-my. Oime ramo Cristo rehegwa nhe'ẽ porã pehendú e'ỹ hagwe-rami

omombe'u va'e, tomondo katu íxupe ojéhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ¹⁰ Upéixa anhe'ẽ pohýi ramo, ma'erã he'i xe-rehe: "Paulo he'i upéa oipota hapixa kwéry omboete íxupe-gwi" he'i mo'ã xe-rehe. Ha anhetegwa va'e katu nomombe'úi. Anhemboete ukase ae Nhandejáry-pe. "Teko rei remimbota-rupi oiko Paulo" he'i mo'ã xe-rehe. Nomombe'u porã xe rehegwa. Teko rei remimbota-rupi aiko vyteri ramo ra'e, ndaikói arã Cristo remimbota-rupi ra'e. Ndaikói arã ra'e a-rami Cristo rembigwái ramo.

*Paulo oiko-ma Hesu Cristo remimondo ramo
(1 Ts 2.4)*

¹¹ Xe re'ýi kwéry ha'e-ta peẽ-my. Cristo re-hegwa nhe'ẽ porã, xe remimombe'u va'e, ndaha'éi voi teko rei akã gwigwa rei. Aipota peikwaa upéa. ¹² Cristo rehegwa nhe'ẽ porã ndoikóiry xe-vy omombe'u va'ekwe. Inhe'ẽ-py xe mbo'e va'ekwe ndoikóiry. Hesu Cristo ae oikwaa uka xe-vy va'ekwe onhe'ẽ porã omombe'u va'ekwe xe-vy. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'éi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹³ Ha peẽ peikwaa voi xe rekokwe. Judeu kwéry xe rugwy re'ýi voi. Xe rekokwe judeu reko-rupi aiko ramo va'ekwe peikwaa voi. Xe ko areko asy va'ekwe aiko-vy Hesu reroviaha kwéry-pe, Nhandejáry rembiporavo va'e-pe. Xe poxy-vy voi areko asy va'ekwe íxupe kwéry. Ajukase mo'ã va'ekwe aiko-vy íxupe kwéry.* ¹⁴ Ha ore rembypy ore ramói kwéry remimombe'ukwe gwive, ore rekoha, upéa ahendu porãmbaseve seve va'ekwe. Upéa-gwi heta

* **1:13** At 8.3; 26.9-11

xe re'yi rugwy kwéry, xe jave ikaria'y va'e ohendu porã ramo ore ru he'i va'ekwe gwive, xe katu ahendu porãve voi. Judeu reko-rupi aikose voi va'ekwe.

¹⁵ Ha Nhandejáry katu omoĩ va'ekwe xe-vy xe rembiaporã xe reko e'ỹ ramo. Ha upéi katu xe renói va'ekwe xe rexakwaa rei-vy amoirũ hagwã íxupe. ¹⁶ Hemimbota-rupi ohexa uka va'ekwe xe-vy gwa'yry amombe'u hagwã ta'yry rehegwa nhe'ẽ judeu e'ỹ pa'ũ-rupi. Upe-ma ramo nanhombo'e mbo'úi xe rapixa kwéry ndive.* ¹⁷ Ndahái va'ekwe Jerusalém tetã-my anhombo'e hagwã Hesu remimondo va'e ndive. Upe-py Pedro oirũ ndive Hesu remimondo ramo oiko-ma xe renonderã. Ha ndahái joty va'ekwe anhombo'e hagwã hendive kwéry. Ha upéi katu aha pya'e ae íxugwi kwéry yvy akéno-py. Arábia yvy-py aha va'ekwe. Upe-gwi aju jevy ramo aha Damasco tetã-my. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'úi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹⁸ Upe rire mbohapy ro'y rire aha Jerusalém-my. Pedro pohu-vy aha. Upe-py apyta. Quinze áry apyta hendive. ¹⁹ Ha outro kwéry Hesu remimondo va'e, avave-pe ndahexái. Tiago Nhandejáry Hesu ryvy mante ahexa.

²⁰ Ko va'e kwatia-rehe amoĩ va'e anhetegwa voi. Nhandejáry resa-py amoĩ anhetegwa voi. Ndaxe apúi voi.

²¹ Ha upéi katu asẽ Jerusalém-gwi. Aha Síria yvy-rupi. Cilícia yvy-rupi aha ave. ²² Ha Judéia yvy-rupi katu Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e ndaxe rexái voi. ²³ Ndaxe rexái ramo jepe, ohendu xe rerakwã: “Nhande kwéry Hesu

* **1:16** At 9.3-6

reroviaha va'e gwive, Paulo nhane moingo asy va'ekwe jajehesa rerova e'ỹ hagwã mo'ã Hesu-gwi, jarovia e'ỹ hagwã mo'ã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Ha ko'ánga katu ha'e ae Hesu rehegwa nhe'ẽ porã tee omombe'u oiko-vy" he'i xe mombe'u-vy hikwái. ²⁴ Upéixa ramo xe rerakwã rendu-vy omomba'egwasu Nhandejáry-pe hikwái.

2

Paulo oho Hesu reroviaha ruvixa ha-py

¹ Upe rire, quatorze ro'y rire aha jevy va'ekwe Jerusalém tetã-my. Barnabé ndive aha va'ekwe. Ha Tito katu oho ave xe ndive.* ² Ha Nhandejáry xe-vyte oikwaa uka ra'e xe raperã. Upéa-gwi aha va'ekwe Jerusalém tetã-my. Orogwahẽ-ma ramo upe-py, aha Hesu reroviaha ruvixa ha-py. Ha'e kwéry anho ha-py aha amombe'u-vy. Hesu rehegwa nhe'ẽ xe remimombe'u judeu e'ỹ kwéry pegwarã, amombe'upa porã íxupe kwéry aikwaa uka-vy: “Ndopo-rami amombe'u judeu e'ỹ kwéry-pe” ha'e Hesu reroviaha ruvixa-pe. Ndaipotái he'i xe remimombe'u-rehe, xe remimombe'urã-rehe ave: “Ndaha'éí Hesu rehegwa nhe'ẽ tee va'e Paulo remimombe'u” ndaipotáiry he'i mo'ã xe-rehe upéa.

³ Oime ave xe ndive Tito xe ndive ou va'ekwe. Upéa ndaha'éí judeu kwéry va'e ore kwéry-rami. Grego va'e ae ha'e. Ha: “Iporã ereiko ore reko-rupi judeu kwéry reko-rupi. Iporã erenhepirekytí uka ore kwéry-rami” nde'íry joty íxupe.

* 2:1 At 15

4 Ha ndaipóri va'ekwe ore pa'ũ-rupi upe va'e he'i va'erã. Oike nhemi voi ra'e ore pa'ũ-my upéa he'i va'e. Upéa he'i va'e ndaha'úi Hesu reroviaha tee va'e. Omombe'u ra'anga anga rei va'e ae Hesu rehegwa nhe'ẽ porombotavyse-vy. Oike nhemi voi ra'e ore rekoha rexa hagwã-rehe: “Hesu Cristo-rehe pejerovia-magwi, ma'erã ndapeikovéi-ma judeu kwéry reko-rupi?” he'ise ore-vy. “Judeu kwéry reko Nhandejáry rekoha voi” he'i ore-vy. “Ipokatu joty voi judeu kwéry nhe'ẽ nhande-vy. Ndaijapýiry, anhetegwa joty” he'i. “Naiporã peheja judeu kwéry rekoha peiko hagwã Hesu reko-rupi. Iporã katu Hesu reroviaha ohendu joty entéro yma gware Moisés remimombe'ukwe onhemopotĩ hagwã” he'i mo'ã ore-vy.

5 Upe-ma ramo pya'e oronhe'ẽ joko upéa he'i va'e-pe: “Iporã para'e ne nhe'ẽ” ndoro'úi voi íxupe kwéry. Oroipota pehendu meme Cristo rehegwa nhe'ẽ tee va'e penhemopotĩ tee hagwã. Onhe'ẽ ambue va'e peẽ-my ndoroipotáiry.

6 Ha Hesu reroviaha ruvixa va'e imandu'a porã hese va'e, ohendu xe nhe'ẽ. Ohenduma rire nonhemonhe'úi xe-vy: “A-rami ko erejapo va'erã. Upéixa ani erejapo teĩ” nde'íry xe-vy. Upe va'e huvixa oĩ hese imandu'a porã va'e. Oĩ omomba'egwasu va'e íxupe. Ha namomba'egwasuvéi íxupe ambue va'e kwéry-gwi. Nhandejáry-pe peteixa nhande rekoha.* 7-8 Ha upe va'e huvixa nonhemonhe'úi voi xe-vy. Okiriri rei ae oiko-vy. Mba'eve nde'íry xe-vy. He'i xe rembiapo-rehe: “Yma ome'ẽ va'ekwe Pedro-pe

* 2:6 Dt 10.17

Nhandejáry hembiaporã. Judeu kwéry-pe mante oipota omombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã” he'i. “Ha ko'ánga katu Pedro-pe ome'ẽ hagwe-rami hembiaporã, ome'ẽ-ma ave kuri Paulo-pe nipo ra'e. Judeu e'ỹ kwéry-pe mante ae oipota omombe'u upe nhe'ẽ porã tee” he'i xe-rehe ojóupe. “Yma omombaraete va'ekwe Pedro-pe Nhandejáry imondo-vy judeu kwéry-pe Hesu remimondo ramo” he'i. “Ha ko'ánga katu Pedro-pe omombaraete hagwe-rami, omombaraete-ma nipo ra'e Paulo-pe ave imondo-vy judeu e'ỹ kwéry-pe Hesu remimondo ramo” he'i xe-rehe ojóupe.

⁹ Upe ramo Hesu reroviaha ruvixa va'e he'i xe-vy xe mongeta-vy. Upe va'e nhande ru-rami, nhande jekoha voi. Héry va'e Tiago, héry va'e Pedro ave, héry va'e João ave. Upe va'e he'i xe-vy: “Ne mondo hagwã nde poravo nipo ra'e Nhandejáry. Nde poravo ne mondo hagwã nhande kwéry e'ỹ va'e ha-py” he'i xe-vy. “Ore moirũ katu” he'i xe-vy Barnabé-pe ave. Upéi xe popyhy. Barnabé-pe oipopyhy ave. Oronhomoirũ-ma. He'i ore-vy: “Jarojoja katu nhane nhe'ẽ jaha hagwã” he'i. “Ore oroho va'erã nhande kwéry-pe nhe'ẽ mombe'u-vy. Ha peẽ katu peho va'erã nhande kwéry e'ỹ-pe Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã pemombe'u-vy” he'i ore-vy Hesu reroviaha ruvixa va'e. ¹⁰ Upéixa ramo nonhemonhe'ẽi voi ore-vy. Peteĩ mba'e mante omombe'u ore-vy: “A-py oĩ iporiahu va'e ore pa'ũ-my. Ani nde resarái hese kwéry-gwi” he'i ore-vy. “Upe iporiahu va'e-pe ame'ẽse meme va'e hemikotevẽ” ha'e íxupe kwéry.

Paulo ndojohu porã Pedro rembiapo

¹¹ Ha upéi katu Pedro ou Antioquia tetã-my. Ogwahẽ ramo upe-py, nahembiapo porãi. Upéa-gwi ha'e íxupe: “Naiporãi ne rembiapo” ha'e íxupe. ¹² Pedro ogwahẽ ramo upe-py, okaru oĩ-vy Hesu reroviaha judeu e'ỹ va'e ndive. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy gwĩ Hesu reroviaha Tiago remimbou judeu kwéry va'e. Upe-ma ramo ndokarusevéi-ma Pedro judeu e'ỹ va'e ndive. Judeu kwéry va'e ndive mante okaruse. Ndoipotái Tiago remimbou judeu va'e he'i íxupe: “Ne'írã oiko ramo judeu e'ỹ va'e judeu reko-rupi, naiporãi jakaru onhondive” he'i upéa ndoipotái. Pono he'i upéa, ndokaruvéi-ma onhondive Pedro. Onhomboja'o ja'o-ma okaru hagwã. Ikyhyje-gwi inhe'ërã-gwi onhondive ndokarusevéi-ma. ¹³ Ha nahembiapo porãi voi Pedro. “Iporã jakaru onhondive” he'i ramo jepe, ha'e ae katu ndokaruséiry onhondive. Okaru va'e-pe ombotavy. Upéa-gwi upe-py oĩ va'e judeu kwéry va'e, Pedro reko-ramima ave oiko. Ndokaruvéi-ma judeu e'ỹ va'e ndive. Upe ramo Barnabé jepe oipe'a-ma hekoha. Ojoeko rupipama ho'a hikwái.

¹⁴ Upe-ma ramo ahexa hekoha: “Ndohovéi-ma nipo ra'e tape porã-rupi. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã tee va'e nohendu porãvéi-ma nipo ra'e” ha'e xe jéupe. Upéa-gwi ha'e Pedro-upe. Atýra-py ha'e íxupe: “Nde ko judeu kwéry va'e. Nde judeu jepe, judeu e'ỹ reko-rupi ereiko ave. Ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi anho. Upéixa ramo, ma'erã po eremoingose judeu reko-rupi judeu e'ỹ va'e-pe” ha'e íxupe. “Nde ko ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi” xe ha'e Pedro-pe.

*Hesu Cristo-rehe jajerovia-ma ramo, “Nde py'a potĩ-ma” he'i va'erã nhande-vy Nhandejáry
(Mt 16.24; Rm 3.21-31; 6.6-7)*

15-16 Ore ramói kwéry ko judeu kwéry voi. Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha kwaaha voi ore. Ndooroikói voi judeu e'ỹ rekoha-rupi. Ha ore arandu ramo jepe, Moisés amyri he'i va'ekwe orojapo ramo jepe, “Nde py'a potĩ-ma” nde'íry joty va'erã ore-vy Nhandejáry. Hesu Cristo-rehe orojerovia-ma ramo ae, “Nde py'a potĩ-ma” he'i va'erã ore-vy. Upéixa ramo ore orojerovia-ma va'ekwe Hesu Cristo-rehe, “Pende py'a potĩ-ma” he'i hagwã ore-vy Nhandejáry.

Jajerovia-ma ramo hese, nhande py'a omopotĩ-ma va'erã. Ha nhande nhandemopotĩ uka reise ramo Moisés amyri remimombe'ukwe gwive rei nhahendu-vy, nanhane mopotĩry va'erã joty. Upéa he'i voi Nhandejáry nhe'ẽ:

“Gwĩ Moisés amyri remimombe'ukwe gwive jajapo ramo jepe, Ipy'a potĩ-ma, nde'íry va'erã joty nhande-rehe Nhandejáry”

he'i.

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe omoĩ va'ekwe. ¹⁷ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Orojerovia-ma ramo Hesu Cristo-rehe, “Ipy'a potĩ-ma” oroipota va'ekwe Nhandejáry he'i ore-rehe. Upe ramo oronhemopotĩ hagwã mo'ã, ndorojapovéi-ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe gwive. Judeu rekoha-rupi ndoroikovéi-ma va'ekwe. Judeu e'ỹ va'e-ramima oroiko. Upe tekoha kwaa e'ỹ va'e-ramima oroiko va'ekwe. Upéixa ramo oĩ ore-rehe he'i va'erã mo'ã: “Hesu Cristo-rehe ojerovia-gwi, ndojapovéi

yma gware reko. Ojejavý nipo ra'e. Hesu Cristo para'e ombojejavý va'e íxupe” he'i va'erã mo'ã ore-rehe. Ha nomombe'u porãi ojóupe. Hesu Cristo ko ndaha'úi voi ore mbojejavýharã. ¹⁸ Xe ko anhemopotĩ ukase-vy mo'ã ndajapovéi-ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Aikose joty Hesu reko-rupi. Ha ko'ánga katu xe ha'e ramo: “Ajapo jevy-ta Moisés he'i va'ekwe gwive Nhandejáry he'i hagwã xe-vy, nde py'a potĩ-ma”. Upe va'e ha'e ramo, ndaikovéi-ma va'erã Hesu reko-rupi. Ajejavý tee-ma va'erã. ¹⁹ Yma ajapose ramo jepe Moisés remimombe'ukwe tekoha, ndajapopái joty. Xe py'a ky'a joty. He'i va'ekwe upe tekoha nhe'ẽ:

“Peteĩ teĩ upe tekoha nhe'ẽ gwive nderejapopái ramo, nde py'a ky'a reheve joty eremano va'erã”

he'i. Ha ko'ánga katu amano va'ekwe-rami amoirũ-ma Cristo-pe. Upéa-gwi ndaipokatuvéi-ma xe-rehe upéa yma gware nhe'ẽ. Xe-vy yma gware nhe'ẽ ijapy-ma. Ndaha'evéi-ma xe-vy gwarã. Ndaikovéi-ma upe tekoha anho-rupi. Nhandejáry nhe'ẽ ahendu porã hagwã upe va'e tekoha nhe'ẽ anho nahenduvéi-ma. Ha Cristo katu omano va'ekwe kurusugwasu-rehe. Upéi peteíxa amoirũ-gwi íxupe, amano va'ekwe-rami aiko hendive ãy. ²⁰ Upéixa xe aiko. Xe ae xe arandu-rupi rei katu ndaikovéi-ma. Cristo xe moingove va'ekwe-rupi ae aiko. Xe py'a-py oĩ inhe'ẽ. Ha'e xe rayhugwi xe-rehe ijukaharã-pe onheme'ẽ va'ekwe. Ajerovia-gwi hese, Nhandejáry ra'y-rehe, aiko porã ko'ánga ko yvy-rupi. ²¹ Upéixa ramo xe mopotĩse ramo Nhandejáry, “Xe ndaipotáí voi

xe-vy hemime'ěse” nda'e mo'ãiry íxupe. “Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotĩ porã-ma va'erã” ndaja'éiry arã nhandéjehe. Ja'e ae ramo nhandéjehe, “Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotĩ porã-ma va'erã” ja'e ramo, omano rei arã ra'e Cristo.

3

Gwĩ Moisés remimombe'ukwe tekoha renduha onhemopotĩ ukase rei mo'ã

(Rm 4.1-3; Gl 2.16; 5.2-4; Fp 3.9)

¹ Pejeapysaka katu xe nhe'ě-rehe, xe re'ýi kwéry, Galácia pygwa va'e. Peẽ pene arandu e'ỹ va'e. Kiva'e po pene mbotavy ra'e? Oromombe'u porã va'ekwe peẽ-my Hesu Cristo kurusugwasu-rehe omano hagwe. Upéa-gwi peẽ-my oromombe'u va'e pehexa vérami. Pehexa vérami Hesu ojejuka ramo nhande rovasa haggwã. Ha ko'ánga kiva'e po pene mbotavy ra'e pehendú e'ỹ haggwã anhetegwa va'e.

² Pemombe'u katu xe-vy Nhe'ě Marangatu tee va'e omboumaha peẽ-my. Moisés remimombe'ukwe-rupi peikose mo'ã jave, Nhandejáry ombou tipo peẽ-my araka'e Nhe'ě Marangatu tee va'e-pe? Nomboúi voi araka'e peẽ-my. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ě porã ombou-ma va'ekwe peẽ-my. ³ Pende tavy voi nipo ra'e. Ha Nhe'ě Marangatu tee va'e katu pende py'apy-py oiko rire, tape porã-rupima peho peiko-vy. Ha ko'ánga katu peẽ ae pene arandu-rupi napende reko agwyje mo'ávúi-ma. Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã, napegwahẽ mo'ã Nhandejáry oiko ha-py. Nhe'ě Marangatu tee va'e e'ỹ reheve napegwahẽ mo'ã

upe-py. Napende reko agwyje mo'ávéi-ma. Upéa-gwi pende tavy voi peiko-vy. ⁴ Upe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã penhemopotĩ hagwã mo'ã, oiko rei arã pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ra'e, pejerovia rei arã Hesu-rehe ra'e. ⁵ Ha Nhandejáry katu pene rexakwaa rei va'ekwe ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ojapo porã uka peẽ-my va'ekwe jahexa e'ỹ va'e. Hexapyrã-rupi nahembiapo porã pene pa'ũ-my upe tekoha-rupi anho peikose ramo mo'ã. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã, hembiapo porã peẽ-my va'ekwe. ⁶ Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe hemimoĩgwe:

“Ha Abraão katu ogwerovia-ma Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Ipy'a potĩ-ma, he'i hese Nhandejáry.”*

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

⁷ Upéixa ete Abraão amyrĩ reko-rupi jaiko ãy nhande jarovia va'e. Ikente e'ỹ ramo jepe, Abraão rekoha-rupi joty peiko ramo, ta'ýry-rami joty pepyta. “Ta'ýry tee voi peẽ. Judeu e'ỹ ramo jepe, ta'ýry tee voi peẽ” he'i Nhandejáry nhande-rehe. Aipota peikwaa upéa. ⁸ Yma ete va'ekwe opy'a-py he'i Nhandejáry judeu kwéry e'ỹ-rehe: “Ojerovia-ma ramo xe ra'y-rehe, xe remimon-dorã-rehe, Pende py'a potĩ-ma, ha'e va'erã íxupe” he'i Nhandejáry. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha upéi katu he'i va'ekwe Abraão-pe Nhandejáry:

“Entéro ko yvy-py oĩ va'e-pe gwive ahovasa va'erã. Xe reroviaha gwive hikwái nde xe rerovia

* 3:6 Gn 15.6

hagwe-rami ahovasa va'erã íxupe kwéry”*
 he'i Abraão-pe Nhandejáry. Upéixa ohexa uka
 va'ekwe Abraão-pe gwembiaporã. Hesu Cristo
 renonderã ave omombe'u íxupe va'ekwe. Upéixa
 voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ. Ha upéi katu Abraão
 ogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi
 ohovasa íxupe Nhandejáry. ⁹ Upéixa ramo äygywa
 entéro heroviaha gwive, Abraão rovasa hagwe-
 rami, ohovasa va'erã íxupe kwéry ave.

¹⁰ Ha Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei
 oikose mo'ã va'e-pe gwive ndohovasa mo'ãi Nhan-
 dejáry. A-rami he'i Nhandejáry nhe'ẽ:

“Ohendu e'ỹ va'e entéro Moisés omoĩ va'ekwe
 gwive kwatia-rehe, mombyry omondo
 va'erã íxupe ojéhegwi Nhandejáry”*

he'i. Upéa-gwi entéro he'i va'e gwive: “Pende py'a
 potĩ-ma, he'i va'erã nhande-rehe Nhandejáry upe
 tekoha-rupi anho rei jaiko ramo” he'i mo'ã. Upe
 va'e-pe katu mombyry omondo va'erã Nhandejáry
 ojéhegwi.

¹¹ He'i ave Nhandejáry nhe'ẽ:

“Xe rerovia-gwi, nde py'a potĩ-ma, he'i hese va'e
 Nhandejáry, upe va'e Nhandejáry ndive
 oiko va'erã”*

he'i. Upéa-gwi gwĩ upe tekoha-rupi anho rei oikose
 va'e: “Nde py'a potĩ-ma” nde'íry nipo hese ra'e
 Nhandejáry. ¹² Gwĩ upe tekoha-rupi anho rei
 oikose va'e nde'íry: “Jarovia katu Nhandejáry-pe
 nhane resende hagwã” nde'íry voi. Oipota mo'ã
 Nhandejáry oresende íxupe, Moisés he'i va'ekwe

* **3:8** Gn 12.3 * **3:10** Dt 27.26 * **3:11** Hc 2.4

gwive ohendupase-gwi mo'ã. Ha upéa nde'íry Nhandejáry nhe'ẽ. He'i ae:

“Upe peteĩ teĩ Moisés he'i va'ekwe gwive rendupa ete va'e katu oiko va'erã Nhandejáry ndive”*

he'i. Ha ojejavý e'ỹ va'e ndoikói voi gwembiaporehe anho onhemopotĩ hagwã.

¹³⁻¹⁴ He'i jevý Nhandejáry nhe'ẽ:

“Jahexa ramo yvyra-rehe ojejuka va'ekwe, ndaija'etí voi nipo hese ra'e Nhandejáry. Upe va'e Nhandejáry remimbojevý va'e voi, ja'e omano va'ekwe-rehe”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ hekoha vai va'e-rehe, yvyra-rehe ojejuka va'e. Yma nhande ave jaiko vai va'ekwe. Entéro Moisés he'i va'ekwe gwive jajapose ramo mo'ã, Nhandejáry remimbojevý va'ekwe-rami jaiko va'ekwe. Upéa-gwi Cristo nhane resende va'ekwe ani hagwã: “Moisés amyri he'i va'ekwe gwive rendupa e'ỹ va'e voi upe va'e” he'i nhande-rehe. “Upe va'e Nhandejáry remimbojevý va'e voi upe va'e” nde'íry hagwã nhande-rehe, nhane resende va'ekwe Cristo. Ha'e katu Nhandejáry remimbojevýkwe-rami omano va'ekwe kurusu-rehe. Nhande rekovia omano. Nhande kwéry e'ỹ-pe jepe ohovasa hagwã omano va'ekwe. Abraão rovasa hagwe-rami ohovasase ave judeu e'ỹ va'e-pe, Cristo reroviaha-pe gwive. Nhande-rehe omano va'ekwe ou hagwã nhandevy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. “Ou va'erã” nde'i reíry va'ekwe hese Nhandejáry.

He'i tee va'ekwe nokambia mo'ãi voi Nhandejáry

* 3:12 Lv 18.5 * 3:13-14 Dt 21.23

15 Ko'anga xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, aikwaa uka-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ẽ, yvypóry rehegwa nhe'ẽ-rami. Nhamoporã ramo nhane nhe'ẽ ojóupe, nhamoĩ va'e kwatia-rehe nhane nhe'ẽ nhande apu e'ỹ hagwã ojóupe. Upe rire nhamoporã va'ekwe ndikatúi nhakambia jevy. Nhamoporãmba rire ndikatúi nhamoĩve va'e kwatia-rehe nhakambia hagwã mo'ã nhamoporã va'ekwe. 16 Upéixa ete okambia e'ỹ va'erã omoĩ va'ekwe Nhandejáry. Nde'i reíry va'ekwe Abraão amyri-pe. He'i tee va'ekwe, nokambia mo'ãiry. Ha Nhandejáry katu he'i tee va'ekwe Abraão amyri-pe: “Xe orohovasa va'erã” he'i. “Ne remiarirõ joapyri pyri-pe” he'i. “Ahovasa va'erã” nde'i reíry Abraão-pe, omoĩ porã-vy íxupe onhe'ẽ. Hemiarirõ kwéry-pe nde'íry. Peteĩ hemiarirõ-pe mante “Orohovasa va'erã” he'i ae. Cristo-pe he'i voi.* 17 Ha ãy katu pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Omoporã va'ekwe katu okambia e'ỹ va'e Nhandejáry. Yma ete va'ekwe Nhandejáry omoporã-ma ramo onhe'ẽ Abraão amyri-pe: “Naxe apu mo'ãi” he'i, “Ahovasa va'erã íxupe” he'i Abraão amyri-pe. Yma ete voi he'i va'ekwe upéa. Ha upe rire katu, heta eterei ro'y rire, quatrocentos e trinta ro'y rire, ore ramói kwéry Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'ekwe. Upéa-gwi: “Okambia nipo ra'e Nhandejáry gwembiaporã. Ijapu nipo Abraão-pe ra'e. Ojapo va'erã he'i va'ekwe, ndojapo mo'ãiry” oĩ he'i va'e mo'ã. Ha omombe'u mo'ã upéa. Hemikambia e'ỹ va'erã voi Nhandejáry rembiaporã. Ndaijapúi va'e voi ko Nhandejáry.* 18 Ha'e katu: “Ha

* 3:16 Gn 12.7 * 3:17 Êx 12.40

Moisés amyri remimombe'ukwe-rupi ereiko-gwi, ame'e va'era nde-vy nde-vy gwarã” nde'iry voi nhande-vy. Upéa-rehe yma he'i va'ekwe Abraão amyri-pe: “Ame'e rei va'era nde-vy nde-vy gwarã. Xe orohexa kwaa rei va'era” nde'i reiry va'ekwe íxupe Nhandejáry. Ha “Moisés amyri nhe'e gwive katu erejapopa-gwi, ame'e va'era nde-vy nde-vy gwarã” nde'iry voi íxupe. “Ame'e rei va'era” he'i ae íxupe Nhandejáry.

Ko'anga amombe'u-ta peẽ-my Moisés amyri he'i hagwe rehegwa nhe'e
(Rm 3.20; 5.20-21)

¹⁹⁻²⁰ Oĩ he'i va'e mo'ã: “Nome'ei ramo nhande-vy Nhandejáry nhande-vy gwarã Moisés amyri nhe'e nhahendu ramo ra'e, nhane ramói kwéry oiko rei arã voi ra'e Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi oiko rire” oĩ he'i va'e mo'ã. Ha ndaha'ei upéixa.

Yma araka'e Nhandejáry oipota nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko. Oipota he'i ójehe tekoha e'ỹ-rupi oiko ramo: “Ndajaikovéi-ma voi upe tekoha porã-rupi. Jajevy eterei-ma nipo ra'e jaiko-vy” he'i ójehe. Oipota Nhandejáry nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko Cristo peve. Upéi Cristo oiko va'ekwe ko yvy-py. Ha'e-ma Abraão remiarirõ voi. Hesegwa nhe'e Nhandejáry nde'i reiry va'ekwe Abraão amyri-pe. Cristo oiko rire, Nhandejáry ndoipotavéiry oiko upe tekoha-rupi onhemopotĩ hagwã mo'ã hikwái. Cristo oiko rire, ijapy-ma voi upe tekoha. Ha Nhandejáry katu nombo'e ranhéi voi va'ekwe upe tekoha-py ore ramói kwéry-pe. Ombo'e ypy araka'e yváy pygwa-pe ranhe. Upéi upe yváy pygwa ombo'e Moisés

amyrĩ-pe. Upéi Moisés ombo'e va'ekwe ore ramói kwéry-pe. Ha Abraão amyrĩ-pe katu nomombe'úi upéixa. Ndaipóri va'ekwe ohendu uka va'e. Ha'e ae ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Ha Nhandejáry katu nde'íry yváy pygwa-pe. Outro yvypóry-pe nde'íry. Íxupe anhóte ae he'i: “Xe orohovasa va'erã” he'i Abraão-pe araka'e.

21-22 Ha oĩ he'i va'e mo'ã katu: “Nhandejáry omoingo va'ekwe nhane ramói kwéry-pe Moisés he'i hagwe-rami. Aipo ramo naimbaraetevéi-ma Abraão-rehe he'i tee íxupe va'ekwe. Ndaipokatuvéi-ma hese he'i íxupe va'ekwe. Ogwerova rova para'e gwemimombe'u Nhandejáry” he'i mo'ã hese. Ndaha'éiry upeixagwa. Ogwerova rova e'ỹ va'e gwemimombe'u. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhandejáry nde'íry nhande-vy: “Moisés remimombe'ukwe-rupi peiko-gwi, pende py'a potĩ-ma” nde'íry voi. Upéa-gwi hendive nhane moingove meme hagwã, nanhane moingóiry upe tekoha-rupi. Upéa-rehe oipota nhande jarovia he'i va'ekwe nhanhemopotĩ uka tee hagwã. “Cristo reroviaha gwive aresende va'erã tekoha vai-gwi” he'i Nhandejáry. He'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Upe tekoha vai, he'i, entéro ko yvy-rupi jaiko va'e-rehe gwive ipu'aka nhane moembiapo vai hagwã”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Upéa-rehe oipota jarovia he'i va'ekwe jajejavy va'e gwive.

Moisés remimombe'ukwe-rupi

nhande-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe,

Cristo ojekwaa peve

²³ Yma va'ekwe jaiko Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi. Jajapose va'e rei ndajajapóiry va'ekwe. Upe yma gware rekoha-rupi jaiko vyteri ramo, nhande-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Ha upe rire katu Nhandejáry oikwaa uka nhande-vy jarovia-gwi jaikoveha. ²⁴ Upéixa ramo, yma Moisés remimombe'ukwe-rupi jaiko rei ramo, tekoha porã-py nhane mbo'e va'e-rami jaiko va'ekwe. Nhande reko-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Upéixa jaiko va'ekwe Cristo ojekwaa peve he'i hagwã nhande-vy: “Pende py'a potĩ-ma Cristo-rehe pejerovia-gwi” he'i hagwã Nhandejáry nhande-vy. ²⁵ Ha ko'ánga katu jajerovia jaiko-vy Cristo-rehe. Moisés nhe'ẽgwe-rupi anho nhanhemopotĩ hagwã mo'ã ndajaikovéiry va'e. Upe tekoha-rupi, nhande-rehe onhangareko rei va'e-rami, ndajaikovéiry.

Peteixa pemoirũ-gwi Cristo-pe, peiko Abraão remiarirõ-rami

(Jo 1.12-13; Ef 1.5)

²⁶ Ha ko'ánga katu Cristo Hesu-rehe pejerovia-gwi, peiko-ma Nhandejáry re'ýi ramo. Pemoirũ-ma peteixa íxupe. ²⁷ Peteixa pemoirũ hagwã íxupe, pene mongarai va'ekwe. Pemoirũ-gwi íxupe peiko ãy ha'e-rami. ²⁸ Upéixa ramo enterove va'e-pe Nhandejáry ogwereco peteixa. Oĩ judeu kwéry va'e. Oĩ judeu kwéry e'ỹ va'e ave. Oĩ onhemomba'apo va'e ogwerekoseha-rami ogwereco íxupe va'e-rami oiko. Oĩ omba'apo va'e ojehende

ave. Oĩ kwimba'e, oĩ kunha ave. Ha Nhandejáry katu nhande kwéry-pe nhande rereko peteĩxa. Peteĩxa pemoirũ-magwi Cristo Hesu, peiko ãy peteĩxa onhondive. ²⁹ Cristo-pe pemoirũ-gwi, peiko ãy Abraão remiarirõ-rami. Upéa-gwi, perovia-gwi, peẽ-my ave ome'ẽ va'erã Nhandejáry Abraão remiarirõ pegwarã.

4

Nhane mitã-rami jaiko va'ekwe (Rm 8.14-17)

¹ Ko'ánga amombe'u jevy-ta peẽ-my arandu re-hegwa nhe'ẽ mitã re-hegwa nhe'ẽ-rami. Nhande ra'y nhane mba'e jaryrã voi. Íxupe gwarã nhamẽ va'erã íxupe. Ha imitã vyteri ramo katu nhamẽ va'e íxupe íxupe gwarã. Mixĩ vyteri jave nhane rembigwái rei ramo oiko. ² Imitã ramo oĩ hese onhangareko va'e. Oĩ ave ima'erã-rehe onhangareko va'e. Ha ogwahẽ-ma ramo ima'erã ome'ẽ íxupeha áry, túvy omboypy íxupe áry hagwe-py ogwahẽ-ma ramo, nhamẽ va'e íxupe íxupe gwarã. ³ Upéixa ete nhande ave nhane mitã-rami jaiko va'ekwe. Nhandejáry kwaa e'ỹha voi nhande. Ipu'aka va'ekwe nhande-rehe ko yvy járy kwéry, Nhandejáry e'ỹ va'e, gwĩ onhembojáry rei va'e ko yvy-rehe. ⁴⁻⁵ Ha upéi katu ogwahẽ ramo Hesu áry ojekwaa hagwã, ombou va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. Gwa'ýry ombou va'ekwe. Isyrã-pe ombou va'ekwe íxupe. Judeu rekoha-rupi oiko hagwã nhane pa'ũ-rupi ombou. Upéixa omoingo

íxupe judeu rekoha-rupi. Gwĩ onhemopotĩ ukase-vy mo'ã judeu rekoha-rupi rei oiko va'e katu, hes-endeharã voi katu ha'e. Ou e'ỹ mboyve upe tekoha nhe'ẽ ipokatu joty nhande-rehe. Ha ko'ánga katu ipogwy-py ndajaikovéi hagwã ha'e nhane resende va'ekwe Nhandejáry ra'y ramo jaiko hagwã.

⁶ Upéixa ramo Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Ha Nhandejáry katu ombou va'ekwe Hesu Nhe'ẽ Marangatu oiko hagwã nhande py'apy-py. Upéa-gwi Nhandejáry re'ýi ramo jaiko: “Jaiko-ma voi Nhandejáry ra'y ramo” ja'e nhandejéupe. “Xe Ru” ja'e nhahenói-vy íxupe, nhane monhe'ẽ-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ⁷ Upéa-gwi ndereikovéi-ma ójehe ipu'aka e'ỹ va'e-rami. Ne mbo'e-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, nde pu'aka ndéjehe. Nhandejáry ra'y ramo ae ereiko-ma. Nhandejáry ra'y kwéry ramo ereiko-gwi, gwa'ýry pegwarã nde-vy ome'ẽ va'erã ave.

*Paulo ojapura Galácia yvy pygwa-rehe
(2 Co 11.3-4; 1 Pe 1.14)*

⁸ Yma araka'e ndapeikwaái voi Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Nhandejáry e'ỹ va'e ae pereko araka'e pende reko járy ramo. ⁹ Ha ko'ánga katu: “Peikwaa-ma Nhandejáry-pe” ja'e. “Pende kwaa-ma Nhandejáry” ja'e katu ave. ãy pende kwaa-ma voi Nhandejáry. Ma'erã pejehesa rerovase jevy ko yvy járy kwéry héry va'e-rehe? Gwĩ va'e nomandái va'e pende-rehe. Omanda rei va'e pende-rehe. Upéa-gwi ma'erã pejehesa rerovase jevy rei hese? Ma'erã po peipota omanda jevy mo'ã pende-rehe

hikwái? ¹⁰ Ha peẽ ae pene remimboetese ae pemboete. Ko'ánga peje a-rami: “Oĩ áry nhane remimboete va'e, oĩ jasy nhamboete va'e, oĩ arete nhamboete va'e, oĩ ro'y nhamboete va'e” peje rei. Upéa rehegwa-rehe pepena eterei. Ma'erã po pepena hese? Penhemopotĩ ukase mo'ã para'e. Pepena ramo, pejehesa rerova ukase para'e Nhandejáry-gwi. Upéa pejapo ramo, ndapeikovéi-ma Nhandejáry remimbota-rupi. Peipota para'e omanda jevy pende-rehe ko yvy járy kwéry. ¹¹ Upéa-gwi xe ajapura pende-rehe. Amombe'u rei voi nipo ra'e peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã.

¹² Xe re'yí kwéry, xe ndaikovéi judeu reko-rupi va'ekwe nde reko-rupi aiko hagwã. Ko'ánga xe ndaipotáí peiko jevy xe rekokwe-rupi. Ndapejapo vaíry xe-vy va'ekwe. Xe rereko porã katu ae va'ekwe. ¹³⁻¹⁴ Xe rasy va'ekwe. Xe rasy-gwi apyta pene pa'ũ-my. Upéa-gwi xe ranhe amombe'u peẽ-my va'ekwe Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Upéa peikwaa voi. Xe rasy voi. Xe rete rasy ndapejohu porã. Xe rasy ramo jepe: “Omombe'u ra'anga anga rei Paulo” ndapejéi xe-rehe. Naxe mbojevýi va'ekwe. Xe rerohory katu va'ekwe agwahẽ ramo. Nhandejáry rembigwái, yváy pygwa va'erami xe rerohory katu. Cristo Hesu pemboeteharami ave xe mboete. Napenhembohorýiry xe-rehe. ¹⁵ Pene pa'ũ-my xe aime ramo: “Íporã porã nhande-vy” peje va'ekwe. Pevy'a eterei voi va'ekwe xe-rehe. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, pende resa jepe peme'ẽse va'ekwe xe-vy xe resarã. Pende pu'aka hagwãixa mo'ã xe-vy peme'ẽse va'ekwe. Xe remikotevẽ gwive peme'ẽse xe-vy.

Upéixa ahendu voi va'ekwe xe rayhu teeha. Upéa-gwi amombe'u peẽ-my pende rekoharã. ¹⁶ Ha ãy katu ma'erã ndapevy'avéi-ma? Anhetegwa va'e mante amombe'u peẽ-my va'ekwe. Upe ramo, ma'erã peje xe-rehe: “Paulo ndaija'evéi-ma nhande-rehe”.

¹⁷ Ha gwĩ Hesu rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ambue va'e katu pene mboete ra'anga anga rei va'e. Ndoipotavéi peẽ xe moirũ. Oipota pene mandu'a porã hese. Onhemboete ukase peẽ-my. ¹⁸ Ha naiporãi pende rekombo'e rei xe moirũ e'ỹ hagwã. Iporã ae nhanhombote meme onhondive jaiko porã meme hagwã. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, iporã nhanhombote. Xe aime e'ỹ ramo jepe, iporã nhanhombote meme joty. ¹⁹⁻²⁰ Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'yi kwéry, peteĩ nhe'ẽ. Kunha imemby-tama ramo, ohendu-ma gwasy oiko hagwã mitã'i. Upéixa voi xe ave ahasa asy kunha-rami. Ajapura kunha-rami. Aipota eterei Cristo rekoha-rupi peiko porãve rãve hagwã, peteĩxa pemoirũ hagwã íxupe. Ko'ánga ajapura pende-rehe. Pene pa'ũ-my ãy aimese mo'ã. ãy anhomongetase mo'ã pene ndive. Ajapura verei pende-rehe. Mba'éixa po agwahẽ-ta apombo'e hagwã?*

Mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ héry va'e Agar, Sara ave

²¹ Ha peẽ katu penhemopotĩ hagwã mo'ã Moisés he'i va'ekwe-rupi peikose jevy-ma. Pemombe'u katu xe-vy. Ma'erã po ndapeikwaái voi he'ise

* 4:19-20 Cl 2.8-23

va'ekwe. ²² Yma omoĩ va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

“Ha Abraão katu mokõi oiko ta'ýry. Tyke'ýry Abraão rembigwái memby. Ha tyv'ýry katu Abraão rembireko tee memby. Hembigwái e'ÿ va'e memby voi”*

he'i.

²³ Tyke'ýry hembigwái memby va'e oiko túvy oipota ha-rupi oiko. Ha tyv'ýry katu Nhandejáry he'i hagwe-rami voi oiko. Hemimbota-rupi oiko. ²⁴⁻²⁵ Upe mokõi kunha, Abraão ra'y sy va'e, héry va'e Agar, Sara ave. Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ-rami oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry jaikoha. Nhande rekoha oikwaa uka ta'ýry-rami jaiko ramo. Tembigwái-rami jaiko ramo ave oikwaa uka nhande rekoha. Nhande tembigwái-rami jaiko va'e jaiko Agar nhande sy voi va'e-rami. Ha imemby kwéry katu ndaipu'akái ójehe. Tembigwái-rami voi oiko. Upe kunha héry va'e Agar he'ise Sinai yvyaty-pe. Upe yvyaty oĩ Arábia yvy-py. Upe-py ore ramói ohendu ypy va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Upéi ndaipu'akái ójehe. Tembigwái-rami oiko hikwái. Upe kunha Agar héry he'ise ave ãygwa-pe, Jerusalém tetã mygwa-pe. Ha'e isy kwéry ramigwa. Upe tetã mygwa imemby ramigwa. Ndaipu'akái ójehe. Onhemopotĩ ukase mo'ã Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko-gwi. Upéa-gwi icy'a joty ipy'a. ²⁶ Ha upe kunha ambue va'e héry va'e Sara he'ise nhande-vy. Jerusalém yvategwa pegwarã-pe he'i. Hesu reroviaha isy ramigwa oiko Sara. Nhande kwéry imemby

* **4:22** Gn 16.15; 21.2

ramigwa voi. Upe yvate gwarã-rehe ndaipu'akáiry tekoha vai.

²⁷ Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ jaikwaa porã hagwã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry. A-rami omoĩ va'ekwe:

“Nde ko ne memby e'ỹ va'e, evy'a katu eiko-vy. Ne'írã vyteri erehendu mba'asy ne memby hagwã jave, evy'a katu. Esapukái ave katu erevy'a-gwi. Iména va'e remiarirõ heta va'erã. Ha iména rembieja, oména ndive oiko jevy ramo, hetave tave va'erã hemiarirõ”.*

Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

²⁸ Ha Sara memby, héry va'e Isaque, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry he'i hagwe-rupi. Ha ko'ánga, xe re'ýi kwéry, nhande ave jaiko ha'e-rami. Nhandejáry he'i hagwe-rupi jaiko. ²⁹ Yma va'ekwe tyke'ýry, túvy oipota ha-rupi oiko va'ekwe, omoingo asy va'ekwe gwyvýry-pe Nhandejáry nhe'ẽ marangatu-rupi oiko va'ekwe. Yma ko'ánga ete peve ojehu ko'ã va'e. Omoingo asy joty Nhandejáry nhe'ẽ marangatu-rupi oiko va'e-pe. ³⁰ Pejeapysaka katu Nhandejáry nhe'ẽ-rehe kwatia-rehe omoĩ va'e-rehe:

“He'i Sara oména-pe, Emosẽ katu ne rembigwái kunha va'e. Imemby reheve emondo. Ne rembireko tee voi xe. Xe memby pegwarã katu ani ereme'ẽ ne rembigwái memby-pe, he'i Abraão-pe hambireko”.*

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

³¹ Upéixa ramo xe ha'e-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e katu ndaha'úi

* 4:27 Is 54.1 * 4:30 Gn 21.9-10

tembigwái memby-rami. Nhane rembypy nhande sy-rami oiko va'e ndaha'úi tembigwái-rami. Tembigwái e'ỹ va'e voi.

5

Ani pejehesa rerova katu Hesu reko-gwi

¹ Jaiko porã hagwã nhane resende va'ekwe Cristo. Nhasẽ hagwã judeu reko-gwi nhane resende va'ekwe. Peiko meme katu Hesu reko-rupi. Ani pejehesa rerova jevy katu judeu reko-rupi pene moingose ramo jepe.

²⁻³ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Xe Paulo ha'e-ta peẽ-my. Judeu kwéry-rami ani penhepirekytĩ uka teĩ, “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã mo'ã Nhandejáry pende-rehe. Pende-rehe Cristo nopenavéi-ma arã ra'e. Ha'e jevy-ta peẽ-my. Anike penhepirekytĩ uka teĩ judeu kwéry-rami: “Ko'ंगा gehendu katu entéro Moisés he'i hagwe gwive jajapo hagwã. Inhe'ẽ imbaraete voi joty peẽ-my” he'i arã peẽ-my. Upéixa ramo Cristo ndoikovéi arã peẽ-my pene resendeharã. ⁴ Ani peiko teĩ judeu rekoha-rupi “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã mo'ã Nhandejáry. Napemoirúvéi-ma arã Cristo-pe. Peheja-ma arã Nhandejáry-pe nhande rexakwaa reihaty-pe. ⁵ Upe va'e jajapo e'ỹ va'e. Jajerovia tee ae Nhandejáry-rehe. Nhaha'arõ íxupe “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã nhande-vy. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko-gwi nhande py'apy-py, Cristo-rehe jajerovia tee-gwi, nhaha'arõ arõ katu íxupe. ⁶ Oĩ judeu kwéry va'e, oĩ judeu kwéry e'ỹ va'e ave. Ha Cristo-pe nhamoirũ ramo petéixa katu, enterove

va'e-pe peteĩxa jareko: “Jarovia-gwi jajohayhu porãve rãve katu” ja'e meme katu ojóupe.

⁷⁻⁸ Ha peẽ katu peho kuri tape porã-rupi. Kiva'e po pene moingo tape porã e'ỹ-rupi ijapu va'e peẽ-my pehendú hagwã. Upe va'e tape-rupi napene moingói kuri Nhandejáry. Nhandejáry ae pene renói va'ekwe pemoirũ hagwã íxupe: “Peho katu upe va'e tape-rupi” nde'íry kuri peẽ-my.

⁹ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhande kwéry ja'e: “Mixĩmi hagwĩno jepe ramo, pya'e onho-moagwĩnomba-ma” ja'e. Upe ramo xáke. Peho-ma ramo tape vai-rupi, pende reko vaipa-ma va'erã.

¹⁰ Ha pende-rehe xe ajerovia vyteri. Nhandejáry Hesu-rehe jajerovia-gwi “Iporã jajere Hesu rape-gwi” ndapejéi va'erã. Upéa ha'e ramo, ndaxe apúi voi. Ha oĩ peẽ-my omombe'u joavy avy va'e pene moakã tarova hagwã rei. Upe va'e, oime raẽ va'e oĩ va'e, ogwereco asy va'erã íxupe Nhandejáry.

¹¹⁻¹² Ha'e-ta peẽ-my xe re'ýi kwéry. Xe ko namombe'uvéi judeu reko-rupi jaikoha. Judeu kwéry-rami iporã nhanhepirekytĩ uka, nda'evéi voi xe. Ha gwĩ pene moakã tarova rei va'e xe-rehe ijapu voi: “Paulo omombe'u joty judeu reko-rupi jaikoha nhanhemopotĩ hagwã” he'i mo'ã xe-rehe. Ha ijapu voi. Oipota va'e amombe'u vyteri ramo xe ra'e, naxe rereco asýi arã ra'e. Ha xe rereco asy joty. Hemimbota amombe'u vyteri ramo xe: “Naiporãi jajerovia Hesu Cristo-rehe anho, kurusugwasu-rehe ojejuka va'ekwe-rehe. Jajerovia-ma ramo hese, iporã judeu reko-rupi joty jaiko nhanhemopotĩ hagwã” xe ha'e joty ramo ra'e, naxe rereco asýi arã ra'e hikwái. Ha xe rereco asy joty katu. Gwĩ pene moakã tarova va'e aipota

nopenavéi pende-rehe. Aipota ójehe ae tojapo vai onhekyĩ-vy.

¹³ Xe re'ýi kwéry, peiko porã hagwã pene renói va'ekwe Nhandejáry. Pendéjehe pende pu'aka hagwã pene renói va'ekwe. Oipota pejepe'a gwĩ judeu reko-rupi pene moingose va'e po-gwi. Ha'e kwéry oipota mo'ã pehendú entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ha ko'ánga katu ani peje teĩ pendejeupe: “Áy ndajaikovéi-ma upe tekoha-rupi. Upéa-gwi iporã jajapo jajapose va'e rei” ani peje upéa. Peje ae “Iporã jajohayhu katu jaiko-vy” peje ae ojóupe. “Nhanhopytygwõ porã katu” peje katu ojóupe.

¹⁴ Ha upe tekoha katu, entéro Moisés amyri he'i hagwe gwive peteĩ nhe'ẽ-py ogwenohẽmba: “Ehayhu katu nde rapixa-pe, nde rekove erehayhuha-rami ave” he'i. Upe va'e nhe'ẽ-py omombe'upa Moisés amyri he'ise va'ekwe. Jahayhu ramo nhande rapixa-pe, entéro Moisés amyri he'i va'ekwe gwive jajapo voi.* ¹⁵ Ha vixu kwéry katu onhorairõmba ramo, ojosu'upa ramo, ojojuka-ma hikwái. Upéixa ete ani penhe'ẽ vai teĩ ojóehe. Ani penhe'ẽ rei rei ojóehe. Ndapeiko porãvéi arã onhondive. Vixu-rami rei peiko ramo, ndapejohayhuvéi-ma va'erã.

Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko e'ỹ reheve pende py'apy-py, pejapose va'e rei pejapo va'erã
(Rm 7.7-25; 8.5-6)

¹⁶⁻¹⁷ Ha jajapose va'e rei katu ndaha'éi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remimbota. Ha'e ndojohu

* **5:14** Lv 19.18; Mt 22.39; Jo 13.34-35; 15.12; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7-8

porãi voi jajapose va'e rei. Ha'e katu oiko e'ỹ reheve pende py'apy-py, pejapose va'e rei mante pejapo va'erã. Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Tapene py'apyhy pyhy katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Toiko porãve rãve katu pende py'apy-py, peho meme hagwã tape porã-rupi. Ndapejapovéi arã pejapose va'e rei. ¹⁸ Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu pene moingo ramo tape porã-rupi, ndikatuvéi-ma pene moingo judeu reko-rupi penhemopotĩ hagwã mo'ã.

¹⁹ Ha jajapose va'e rei mante jajapo ramo, ojekwaa voi nhande-rehe. Teko ky'a-py rei jaiko va'e. Jajohu va'e rei ndive jaiko. Nhande rekoha ky'a. Nhatĩ kwaa e'ỹ va'e. ²⁰ Nhamboete va'e Nhandejáry e'ỹ va'e-pe. Mohãy-py nanhopohano va'e. Nanhane a'úi va'e ojóehe. Jajoteta. Nhande rakate'ỹ va'e. Opaixagwa jaiporta rei nhandejeupe gwarã. Nhande poxy poxy rei va'e. Nanhemomba'egwasuse mo'ã va'e. Ndajarojojái nhande nhe'ẽ. Ndajajogwerekovéi-ma peteixa. ²¹ Nhande py'a vai va'e voi ojóehe. Jaka'u va'e. Jaka'u hagwã nanhomoirũ-ma. Upéixa ete jaiko. Jajapose va'e rei-ma jajapo. Upéixa ramo ha'e jevy-ta peẽ-my xe ha'e hagwe-rami. Upeixagwa jajapo jaiko-vy ramo, nanhamoirũ mo'ái Nhandejáry-pe ojekwaa ramo nhande ruvixarã.

²² Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu oiko jave nhande py'apy-py, jaiko porã voi. Hi'a porã porã va'e-rami nhande rekoha porã va'e. Jajohayhu va'e. Javy'a porã va'e voi jaiko-vy. Nhande py'agwapy va'e jaiko-vy. Jajogwereco kirirĩ va'e. Jajogwereco porã va'e. Nanhane ma'e rakate'ỹi va'e ojóupe. Nhande ko nhande-rehe ojerovia

va'e voi. ²³ Ndajajotetái va'e. Jajapose va'e mante katu ndajajapói voi. Upéixa jaiko ramo “Ani peiko teĩ upéixa” nde'íry va'erã nhandevy onhemonhe'ẽ va'e. Tekoha-rupi ae jaiko. ²⁴ Yma va'ekwe jajapose va'e rei mante jajapo va'ekwe. Opaixagwa jaipota va'ekwe mo'ã. Ha ko'ánga katu nhande Cristo Hesu re'yí va'e, ndajajapovéi-ma jajapose va'e rei mante. Ha “Cristo katu omano jave kurusu-rehe, hendive omano ave xe reko tujakwe” ja'e nhandéjehe. “Hendive omano ave xe reko vaikwe omboyke hagwã xéhegwi xe rekoha vai xe ajapose va'e rei” ja'e nhandéjehe. ²⁵⁻²⁶ Ko'ánga Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ndive jaiko. Upéa-gwi tanhane moingo meme katu tape porã-rupi. Ndikatuvéi-ma jaiko nhanhembotuvixase mba'e va'e-rami. Ndikatuvéi-ma jajoteta. Ndikatuvéi-ma nhande py'a vai va'e ojehe.

6

Penhopytygwõ katu peiko-vy

(At 20.35; 1 Co 15.58; Tt 3.14; Hb 13.16)

¹ Xe re'yí kwéry, oime ramo pene pa'ũ-my ojejavý va'e, ojekwaa ramo hembiaapo vaikwe, penhemonhe'ẽ katu íxupe: “Anive ereho tape porã e'y-rupi. Tereho ae katu tape porã-rupi” peje íxupe. Pene pa'ũ-my hi'arandu porã va'e, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rupi oiko meme va'e, tonhemonhe'ẽ porã rei katu ojejavý va'ekwepe. Túvy-rami tonhe'ẽ porã katu íxupe. Ha tonhangareko porã katu ójehe pono ha'e-rami ave ojejavý. ² Penhopytygwõ katu peiko-vy. Upéixa peiko va'erã Cristo rekoha-rupi. ³ Pene pa'ũ-my oĩ

ramo onhemomba'egwasu ukase mo'ã va'e: “Xe ko xe tuvixave va'e xe. Naipytygwõ mo'ãi xe rapixa kwéry-pe” he'i rei voi ójehe. Ijapu rei ójehe. Upéa-gwi penhopytygwõ katu peiko-vy. ⁴⁻⁵ Iporã voi jajapo peteĩ teĩ nhane rembiapo. Upéa-gwi nhane rembiapo-rehete nhapena va'erã. Jajapo katu peteĩ teĩ nhane rembiapo nhapondera e'ỹ reheve ojéhe, nhanhembohory e'ỹ reheve nhande rapixa-rehe. Upéixa iporã ramo nhane rembiapo, ovy'a-ma va'erã nhane rembiapokwe-rehe Nhan-dejáry.

⁶ Ha Cristo nhe'ẽ-py ombo'e íxupe va'e katu, ani hakate'ỹ teĩ ogwereco va'e-rehe ombo'eháry-pe. Tome'ẽ me'ẽ ombo'eháry-pe hemikotevẽ. ⁷⁻⁸ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe: “Jajaty ja'u va'erã” ja'e. Upéixa ete ereho-ma ramo tape vai-rupi, erehasa asy arã ereiko-vy. Upéa-gwi: “Ambotavy-ta Nhandejáry-pe” ani ere teĩ ndejeupe. Imbotavypyre'ỹ voi ko ha'e. Ereho ramo tape vai-rupi, erehasa asy va'erã ereiko-vy. Nerenhotỹ porãi ramo, okakwaa arã nde kokwe-py hi'upy e'ỹ va'e. Upéixa ete jajapose va'e rei jajapo ramo, jaha vai arã, nhanhehundi rei va'erã. Ha erenhotỹ porã ramo katu, ere'u va'erã erejaty va'ekwe. Upéixa ete Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko tee ramo nde py'a-py, ereiko porã porã va'erã. Nhandejáry ndive ereiko va'erã opa e'ỹ reheve. ⁹ Upéixa ramo aníke ere: “Xe kwerái-ma xe rembiapo porã porã ramo” ani ere upéa. Nhane rembiapo porã meme ramo nhande kaigwe e'ỹ reheve, nhande-vy gwarã ome'ětaha áry-py ome'ẽ va'erã nhande-vy Nhandejáry. ¹⁰ Upéa-gwi nhande pu'aka hagwã-

rami jareko porã rei enterová-pe. Ha Nhandejáry reroviaha gwive katu jareko porãve rãve katu íxupe kwéry.

Cristo mba'e kurusu-rehe apena xe aiko-vy

¹¹ Pehexa katu. Ko'ánga xe amoĩ-ta kwatia-rehe xe nhe'ẽ. Xe po-rupi amoĩ-ta. Tuvixa vixa amoĩ kwatia-rehe imonhe'ẽ hagwã. ¹² Ha gwĩ omombe'u ambue va'e Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã katu oipota judeu kwéry imandu'a porã hese. Upéa-gwi he'i peẽ-my: “Judeu reko-rupi peiko joty katu, penhepirekytĩ uka-vy” he'i peẽ-my omanda-vy. Oipota peiko judeu reko-rupi. He'i ramo ra'e: “Cristo-rehe, kurusu-rehe ojejuka va'ekwe-rehe, hese anho mante jajerovia-ma ramo, omopotĩ va'erã nhande py'a Nhandejáry judeu reko-rupi jaiko e'ỹ reheve” he'i ramo ra'e, omoingo asy arã ra'e íxupe judeu kwéry. Upéa-gwi he'i peẽ-my: “Penhepirekytĩ uka katu” he'i peẽ-my omanda-vy. ¹³ Ha nonhe'ẽ porãi hikwái. Gwĩ judeu reko-rupi oikose va'e mo'ã nohendúi entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ma'erã oipota penhepirekytĩ uka? Ma'erã oipota peiko judeu reko-rupi? Oipota voi imandu'a porã hese judeu kwéry. Onhemboete ukase mo'ã judeu reko-rupi peikogwi. ¹⁴ Ha xe katu napenái voi judeu remimbota-rehe. Hemimbota ndajapói va'e imandu'a porã hagwã mo'ã xe-rehe. Cristo rehegwa nhe'ẽ, ikurusugwasu rehegwa nhe'ẽ ave, upéa nhe'ẽ amomba'egwasu voi amombe'u meme-vy. Cristo upe kurusugwasu-rehe omano-gwi, napenavéi-ma ãygwa nhe'ẽ-rehe. Omano va'ekwe-rami ndarohoryvéi-ma íxupe, ãygwa-pe. Ha ãygwa katu ndaxe

rerohoryvéi-ma ave. Omano va'ekwe-rami ndaxe rerohoryvéi-ma ave. Ikurusugwasu-rehe apena aiko-vy va'e mante xe mopotĩ va'erã. ¹⁵ Ha judeu kwéry va'e, judeu e'ỹ va'e ave, ogwereco peteĩ va'e-rami íxupe Nhandejáry. Tape pyahu porã-rupi jaiko hagwã, nhane moatyrõmba va'e, nhane mohekoviario pyahu va'e Nhandejáry voi. Upéa-gwi judeu rekoha-rehe napenavéi-ma. Cristo mba'e kurusugwasu-rehe ae apena xe aiko-vy. ¹⁶ Upe va'e tape pyahu porã-rupi peho va'e-pe gwive, tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry. Tapene poriahuvereko katu ave. Entéro gwe'ýi gwive tohovasa porã katu Nhandejáry.

¹⁷ Xe ko Hesu remimondo tee va'e. Hemimondo tee ramo aiko-gwi, xe mbohasa asy va'ekwe. Ha ko'ánga katu xe rete-rupi ojekwaapa voi xe pire joka joka hagwe. Pehexapa-ma voi xe-rehe. Xe mbopere pere va'e-rami ojekwaa voi xe-rehe ohovy enterove oikwaa hagwã Hesu rembigwái ramo xe aikoha. Upéa-gwi xe-rehe ijapu ramo avave ndaipotái xe moakã tarova.

¹⁸ Tapende rovasa porã porã katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy, xe re'ýi kwéry. Pende py'a gwive tapende rovasa. Amém.

Nhandejáry Nhe'ẽ
New Testament in Kaiwá (BR:kgk:Kaiwá)

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaiwá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaiwá

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
7ba4d793-0e4f-5efd-8f91-509f2a6d9f6a